

meget større, end den nu er. Det var et Moment, som jeg, da jeg foretog min Beregning, virkelig tog med i Beregning. Om jeg har taget det med i Beregning paa rette Maade, kan der tvistes om, men Tvisten derom bliver først aktuel, hvis den ærede Finansminister vil være saa imødekommende at fremsætte sit Regnestykke i Enkelthederne. Naar det saa er blevet sagt — og det blev sagt af begge de ærede Ministre, navnlig af den ærede Kultusminister — at det ikke var saa underligt, at det var gaaet saa langsomt med denne Tiendeafløsning, naar man hele Tiden havde talt om denne Tvangsafløsningslov, thi saa var det ikke saa underligt, at Folk ventede og saa, hvad det kunde blive til, svarer jeg dertil, at saaledes er Forholdet slet ikke. I de første 4—5 Aar, efter at Tiendeafløsningsloven af 1894 traadte i Kraft, blev der slet ikke talt om nogen Tvangsafløsning, heller ikke agiteret for en saadan. Jeg kan tværtimod sige — saaledes er det gaaet mig og mange andre — at kort efter at denne Lov blev vedtagen, fremstod der paa Valgmøder i min Valgkreds en og anden af Befolkningen, der udtalte Ønske om, at man kunde faa en Agitation for en Tvangsafløsningslov, at der paa Rigsdagen maatte blive indbragt Forslag om en saadan. Men jeg svarede den Gang derpaa: Nej, det ville vi ikke gøre, vi maa se, om ikke denne Lov kan føre til Maalet; thi hvis vi nu komme med Forslag om en Tvangsafløsningslov, vil det blive brugt mod os, saa vil det blive sagt, at Grunden til, at den nuværende Lov ikke førte til Maalet, var den, at man havde talt og agiteret for en Tvangsafløsningslov. Nej, en Tvangsafløsningslov er der efter Maj 1894, da den nugældende Lov blev vedtagen, ikke bleven talt om, førend dette Forslag kom frem her i Tinget, og naar der har været saa ringe Tiendeafløsning efter den nugældende Lov, som der har været, ligger det derfor udelukkende i de Mangler og Brøst, som denne Lov har, de Mangler og Brøst, som bestode i, at Tiendeyderne ikke fik Ret til at kræve Afløsning, og deri, at det Bidrag, Statskassen tilskylder, er saa usselt, at det ikke egner sig til at fremhjelpe frivillige Overenskomster mellem Parterne. Den ærede Finansminister mente, at det slet ikke kunde nytte noget at afløse Tiender; thi Landbruget blev slet ikke befriet for Byrden; den vilde komme igen i næste Generation. Ja, paa den Maade kan det overhovedet ikke nytte noget at ville reformere paa vore Skatter; thi hvis Folk ikke passe paa, hvis de optage Prioriteter paa den Plads, som er bleven

ledig derved, at Skatten er bleven nedsat, faa de slet ikke nogen Gavn deraf. Men jeg tror, Forholdet er det, at vor Landbo-stand er saa sejt og konservativ ogsaa i Anvendelsen af sine Pengemidler, at der ikke er Grund til at nære nogen som helst Frygt for, at den Fordel, som opnaas gennem Tiendeafløsningen, skulde forsvinde saa hurtigt, om overhovedet nogen Sinde. Men selv om det skete, blev det dog i alt Fald deres egen Sag; saa var der ikke mere nogen Grund til at klage over den Uret, som var sket. Den var med Tienden ude af Verden og kunde ikke komme igen.

Den ærede Minister gjorde nogle Bemærkninger om enkelte Punkter i Lovforslaget, men nogen stor Fristelse for mig til at komme ind derpaa, er der imidlertid ikke efter den Stilling, den ærede Minister i det hele taget har indtaget til Lovforslaget. Jeg skal kun ganske kort røre ved enkelte af disse Punkter. Den ærede Minister mente, at i de Tilfælde, hvor Tienden svare sammen med anden Afgift, var den foreslaaede Opgørelse og Beregningsmaade ikke betryggende for Statskassen. Det kan der være forskellige Meninger om; jeg skulde dog tro, at de Mænd, der udvælges af Parterne til at deltage i Opgørelsen, skulle være Mænd, der ikke ere interesserede i de paagældende Tiendeafløsninger, og som ikke ønske at faa en Opgørelsesmaade og heller ikke tro at faa en Opgørelsesmaade, som vil være i Favør af nogen af Parterne og til Skade for Statskassen. Men alt kommer af, at Skattekommissionens Medlemmer rigtignok have ment, at naar man til Formænd i denne Afløsningskommission valgte den af Staten selv ansatte Tiendekommissær, vilde han gennem de Instrukser, han fik fra Ministeriet, baade forstaa og have Evne og Villie til at varetage sit Tarrv. Det er dog ikke den første, den bedste, der antages dertil; men det er nogle af de mest fremragende og udmærkede Mænd her i Landet, hvem man betror denne høje Post. Jeg kender flere, og de ere alle af den Art. Den ærede Minister mente, at han muligvis ikke rigtigt havde forstaaet Bestemmelsen i § 2 om, hvorledes man skulde udfinde Tiendeværdien. I dette Tilfælde har den ærede Minister forstaaet Lovforslaget fuldkomment. Det gør mig ondt, hvis den ærede Minister skulde have taget nogle Bemærkninger, som jeg forleden Dag fremkom med, fortrydeligt op. Jeg har rigtignok ment, at disse Bemærkninger vare fuldt berettigede, særlig naar man ser hen til, at den ærede Minister udtalte, at Gam-